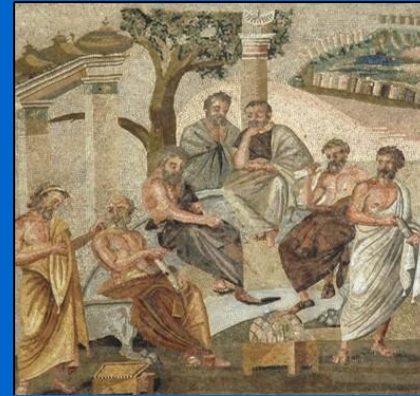

Grootheden uit de geschiedenis

**Deze presentatie gaat over de
belangrijkste Filosofen e.a.
uit de Oudheid**

Indeling Grootheden uit de Oudheid

- Filosofen e.a.
- Componisten
- Schilders en Beeldhouwers
- Filosofen e.a. uit de 18^e eeuw
- Natuurkundigen

In deze presentatie dus Filosofen e.a.

Wat is filosofie

Filosofen (wijsgeren), dichters, schrijvers, zangers, geschiedkundigen, wetgevers en religieuzen
Op volgorde van de tijd waarin ze leefden
(periode van 800 v. Chr. tot 120 na Chr.)

Een filosoof of wijsgeer is een beoefenaar van de filosofie. Het woord filosoof betekent letterlijk "vriend van de wijsheid"

De filosoof denkt diep na over bepaalde onderwerpen of problemen. Het is een streven om het wezen (het zijn) van alle dingen te leren kennen

Overzicht Grootheden uit de Oudheid

v. Chr.										na Chr.									
Koningen			De eerste rijken				De oude wereld			De oude wereld									
900	800	700	600	500	400	300	200	100	v. Chr.	na Chr.	100	200	300	400	500				
Filosofen e.a.																			
800-750 Homerus Griekse dichter en zanger (Ilias en Odyssee)																			
750 Hesiodos Griekse dichter (IGodenstamboom)																			
234-149 Cato de Oudere Romeins redenaar, historicus, dichter, legerofficier, politicus, consul, senator																			
203-120 Polybius Romeins politicus, militair, historicus (Historiën)																			
263-339 Eusebius Eerste christelijke historicus (Caesarea) Iraadsman van Constantijn de Grote																			
650 Draco Atheens wetgever (draconisch, zeer streng)																			
106-43 Cicero Romeins redenaar, politicus, consul, advocaat en filosoof																			
347-420 Hiëronymus Kerkvader (Vulgata)																			
600 Solon Atheens dichter en wetgever																			
95-46 Cato de Jongere Romeins filosoof, politicus en staatsman																			
37-62 Christus Filosofen e.a. uit de Oudheid (Romeinen)																			
525 Cleisthenes Grieks staatsman (Grondlegger democratie)																			
70-19 Vergilius Romeins dichter (Aeneis)																			
500 Pythagoras Filosoof, natuurkundige																			
65-8 Horatius Romeins dichter																			
485-420 Herodotus Historicus (Historiën) (Grondlegger geschiedschrijving)																			
64-25 n.Chr. Strabo Grieks historicus, geograaf, filosoof (Geographika)																			
470-400 Socrates Filosoof (Medestichter van de westerse filosofie)																			
25 Titus Livius Romeins geschiedschrijver, vriend van keizer Augustus																			
445-385 Aristophanes Dichter, komedieschrijver (Ananbasis)																			
4 v.Chr.-65 na Chr. Seneca Romeins schrijver en filosoof, opvoeder / regent van Nero																			
430-350 Xenophon Schrijver (De Anabasis)																			
23 -79 Plinius de Oudere Romeins militair, schrijver, letterkundige en wetenschapper (Naturalis Historica)																			
425-350 Plato Filosoof, dichter, schrijver (Ideeënleer, Realisme)																			
46-120 Plutarchus Griekse historicus en filosoof (Ethika en Parallele Levens)																			
384-322 Aristoteles Filosoof en wetenschapper																			
56-117 Tacitus Romeins historicus (Germania/ Historiae)																			
341-270 Epicurus Filosoof / Atomisme																			
62.-113 Plinius de Jongere Romeins letterkundige en politicus (beschrijving uitbarsting Vesuvius)																			
335-262 Zeno van Citium Filosoof, stichter Stoïcisme)																			

1. Grootheden uit de Oudheid (Grieken)

Filosofen (wijsgeren), dichters, schrijvers, zangers, geschiedkundigen en wetgevers

Wereldwarsprofiel

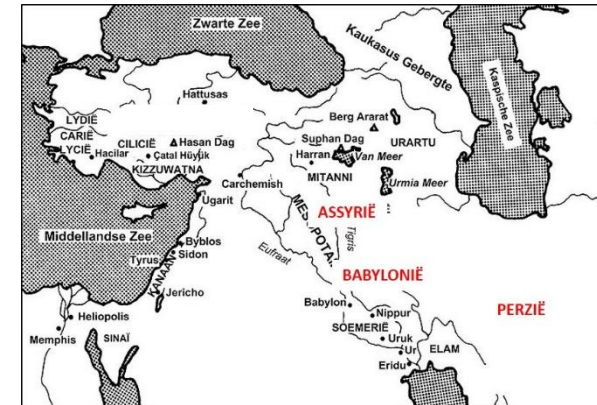
Deze filosofen e.a. leefden in de tijd van:

- De Griekse Gouden Eeuw van Athene en Sparta
- Daarna in de tijd van Alexander de Grote, de Ptolemaeën en de Seleuciden en van de opkomst van het Romeinse Rijk

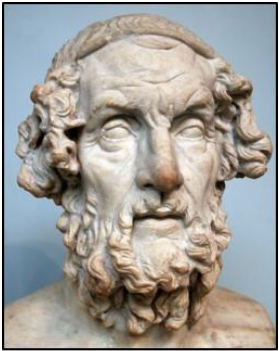

In het Oosten leefden de Assyriërs, Babyloniërs en Perzen
Het volk Israël was in ballingschap en keerde daarvan terug

In Europa leefden de Kelten, Germanen en Galliërs

Griekse Filosofen e.a. uit de Oudheid

Homerus

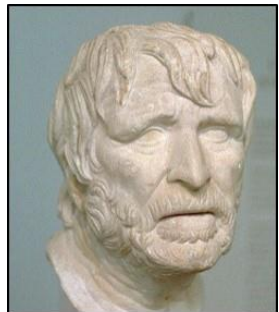
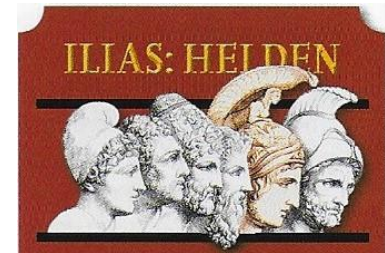
800-750 v. Chr. Homerus

Grieks dichter en zanger

Twee bekende epische gedichten:

- **Ilias** De Griek Achilles strijd tegen de Trojaanse held Hector
- **Odyssee** Terugreis Griekse held Odysseus, bedenker paard van Troje

Een epos is een lang verhalend heldendicht

Hesiodos

750 v. Chr. Hesiodos

Grieks dichter

Twee bekende werken:

- **Theogonia** Godenstamboom, orde in de verwarde godenwereld
- **Werken en Dagen**

1. Hardheid van het leven en waardige rechtsorde
2. Verheerlijking gestage arbeid landbouwers

Hesiodos kan worden gezien als eerste sociaal betrokken dichter
Beschreef morele principes en praktische regels voor het werken

650 v. Chr. Draco

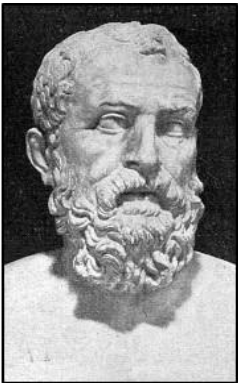
Grieks hoge gezagsdrager en Atheens wetgever
Legde strafrecht in wetten vast, met twee nieuwe regels

1. Onderscheid moord met voorbedachte rade, doodslag en per ongeluk doden
2. Doorverwijzing naar gespecialiseerde gerechtshoven

Nu objectieve vaststelling recht in plaats van eerdere willekeur

De **Wetten van Draco** waren van een spreekwoordelijke strengheid
Zelfs op kleine vergrijpen stond de doodstraf
Nog steeds spreken van draconische maatregelen (zware sancties)

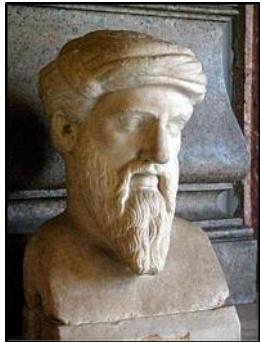

Solon van Athene

600 v. Chr. Solon van Athene

Atheens dichter en beroemde wetgever en politicus
Schreef treurgezangen, klaagzangen en tweelettergrepige poëzie
Leerde zeden en gebruiken van vreemde volken kennen op zijn vele reizen
Waarschuwde tegen hoogmoed en overmoed

De **Solonische Codex** bevatte een verbetering van de wetten van *Draco*
De codex was een afgerond geheel met alle facetten van het sociale leven
Vele regels dwongen om rekening te houden met elkaar

Pythagoras

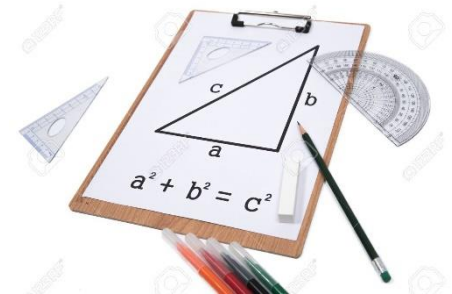
572 - 500 v. Chr. Pythagoras

Grieks filosoof en wiskundige van het eiland Samos

Emigreerde naar Croton in Italië

Was enige tijd in Egypte en als krijgsgevangene in Babylon

Bij ons bekend om de stelling van Pythagoras
Maar was veel meer filosoof dan wiskundige

Stichtte in Croton een religieus-filosofische broederschap

Pythagoras onderwees zelf deze broederschap

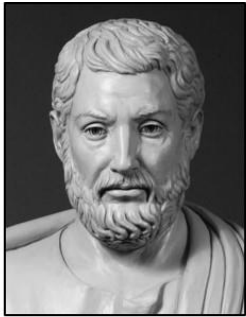
Er werden strenge leefregels gesteld

Samenvatting geloofsaxioma's van de broederschap

1. Op het diepste niveau is de werkelijkheid wiskundig van aard
2. Filosofie kan worden gebruikt voor geestelijke zuiverheid
3. De ziel kan zich verheffen tot eenheid met het goddelijke
4. Bepaalde symbolen (zoals getallen) hebben een geloofswaarde
5. Volledige trouw en geheimhouding binnen de gemeenschap

Pythagoras geloofde
- Onsterfelijkheid ziel
- Reïncarnatie

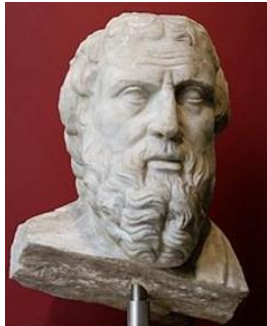
De broederschap hield zich bezig met filosofie, wiskunde en geneeskunde
Pythagoras hield zich ook bezig met muziek (snaren - lengte - gewichten)
en legde daarmee de basis voor de toonladders

Cleisthenes van Athene

570 - 507 v. Chr. Cleisthenes

Grieks staatsman en grondlegger democratie in Athene
Voerde in 508 v. Chr. een ingrijpende politieke hervorming door
Definitief einde overwegende invloed adellijke geslachten
Hij stelde een **Algemene Volksvergadering** in voor alle vrije mannen

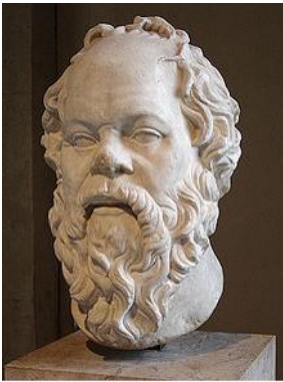

Herodotus

485 - 420 v. Chr. Herodotus

Grieks historicus uit Macedonië, vader van de geschiedschrijving
Meest bekende werk: de **Historiën** ("Verslag van mijn onderzoek")
Een omvangrijke bundeling van negen boeken: memoires van een reiziger
Tevens een poging tot objectieve oorspronkelijke geschiedschrijving
Hij beschrijft de Perzische Oorlogen, maar maakt ook zijsprongen naar
geschiedkundige, mythologische, godsdienstige en volkenkundige
onderwerpen (boek 2 gaat bijvoorbeeld over Egypte)

Herodotus beschikte over een brede en diepgaande kennis van alle bestaande literatuur
Hij maakte een reeks studiereizen door de toenmalige bekende wereld
Zo vergaarde hij een voor die tijd zeldzaam brede kennis van die wereld
Hij vestigde zich later in Athene en hield daar openbare lezingen uit zijn reisverslagen

Socrates

470 - 399 v. Chr. Socrates

Klassiek Grieks Atheense filosoof

Eén van de stichters van de westerse filosofie

Werd bekend door de verslagen van zijn studenten (*Plato en Xenophon*)

Maar ook door de toneelstukken van zijn tijdgenoot *Aristophanes*

Zijn bijdrage aan de ethiek is door Plato bekend geworden

In het debat hanteerde hij de socratische ironie en de socratische methode

Socratische ironie

Doen alsof je de redenering van jouw gesprekspartner volgt, terwijl later blijkt dat je het niet met hem eens bent; dit is een op de proef stellen van de opvattingen van jouw gesprekspartner

Socratische methode

Een manier om tot ware kennis te komen
Een reeks vragen niet enkel om antwoorden te krijgen, maar vooral om het fundamenteel inzicht in de problematiek aan te moedigen.

Socrates leverde volgens Plato een belangrijke en blijvende bijdrage op het vlak van kennistheorie en logica

De socratische methode is nog altijd een veel gebruikt middel in een brede waaier van discussies en is een vorm van opvoedkunde

Doodstraf voor Socrates

Socrates leverde sterke kritiek op de Atheense vorm van democratie en de gevestigde opvattingen. In 399 v. Chr. werd hij hiervoor aangeklaagd. Hij zou ook hebben geheuld met machthebbers van tegenstanders van Athene.

Socrates verdedigde zichzelf in het proces. In een dialoog met de jury volgens zijn eigen dialectische methode. Dit was zo succesvol, dat hij zelf zijn strafmaat mocht bepalen. Daarop ging Socrates de spot drijven met aanklagers, rechters en juryleden. Toen kreeg hij uiteindelijk toch de doodstraf.

In die tijd werd de doodstraf uitgevoerd via het drinken van langzaam werkend dodelijk vergif. Socrates nam de gifbeker temidden van zijn vrienden, terwijl hij nog diverse filosofische kwesties met hen besprak.

Dood van Socrates door gifbeker

Zijn leerling *Plato* beschreef het proces en de dood van Socrates in de bekendste werken uit de filosofie: de **Apologie** en de **Phaedo**.

Aristophanes

445 - 385 v. Chr. Aristophanes

Grieks dichter en schrijver van komedies

Hij schreef circa 40 toneelstukken, waarvan 11 nog bekend

Was een rijke grondbezitter, had een ruime culturele belangstelling

Aristophanes was bevriend met *Socrates*, maar had ook kritiek op hem

Was ongenueanceerd, maar kende het gevaar van radicale democratie

Zijn eerste komedie was een satire op de morele waarden

en de opvoedkundige theorieën van zijn tijdgenoten

De toneelstukken waren veelal politiek getint

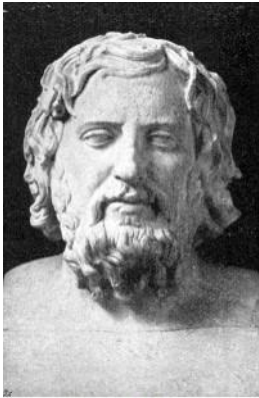
Hij maakte bekende Atheense burgers en hun gedrag vaak belachelijk

Werd dan ook meerdere keren aangeklaagd wegens smaad

Eén van zijn toneelstukken was
het "**Vrouwenparlement**",
uitgevoerd in 392 v. Chr.

Vrouwenparlement

Verkleed als hun eigen mannen (die zij totaal bedwelmd hebben na een zware nacht van seks en drank) begeven de Atheense vrouwen zich naar de zitting van het Parlement, waar zij een links-pacifistische staatsregeling weten door te drijven. Zij willen aantonen dat zij het er heel wat beter van afbrengen dan hun echtgenoten.

Xenophon

445 - 385 v. Chr. Xenophon

Grieks Atheense schrijver

Zijn voornaamste werk is de **Anabasis**, het verslag van zijn tocht door Perzië rond 400 v. Chr., ook wel genoemd "Tocht van de Tienduizend". Xenophon ging met tienduizend Griekse huurlingen mee op een expeditie die door de Perzische koning Cyrus was ondernomen om zijn broer Artaxerxes van de troon te stoten

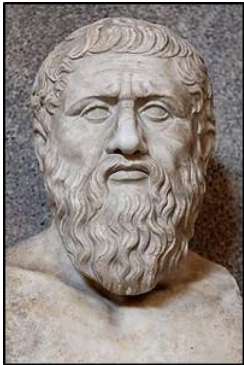
Cyrus won, maar hijzelf sneuvelde, waardoor Xenophon in een lastig parket kwam te zitten ten opzichte van Artaxerxes. Onderhandelaars werden verraderlijk gevangengenomen en geëxecuteerd. Het leger bleef verdwaald achter, honderden kilometers van huis. Xenophon slaagde erin hen te motiveren op eigen kracht door te gaan. Hij werd gekozen als één van de aanvoerders en bracht de Grieken thuis, hoewel velen onderweg sneuvelden in gevechten met wilde bergstammen of verdwaald raakten in sneeuwstormen.

Terugreis Xenophon 400 v. Chr.: De zee! De zee!

Het werk de **Anabasis** bestaat uit zeven boeken

Een zeer beroemde scène is die waar de Grieken, als ze de laatste bergrug hebben overwonnen, huilend van geluk de zee met "Thálassa! Thálassa!" begroeten

Plato

425 - 350 v. Chr. Plato

Grieks filosoof, dichter en schrijver

Plato was leerling van *Socrates* en leraar van *Aristoteles*

Eén van de invloedrijke denkers in de westerse filosofie

Stichter Atheense Akademieia (gymnasium voor filosofie)

Schreef dialogen over diverse onderwerpen

Werd met zijn Ideeënleer de aartsvader van het realisme

Ideeënleer

Bekendste onderdeel van de filosofie van Plato.

Behelst de aanname dat er eeuwige, slechts met het verstand waarneembare Ideeën bestaan. Deze Ideeën vervullen een functie in Plato's zijnsleer, kennistheorie en ethiek.

Realisme

Realisme (Latijns voor werkelijkheid) is de verzamelnaam voor een aantal verschillende stromingen binnen de filosofie, die met elkaar gemeen hebben dat ze uitgaan van een werkelijkheid, onafhankelijk van het menselijk bewustzijn. Die werkelijkheid wordt als een voorwaarde beschouwd voor kennis en denken.

Plato kwam uit een vooraanstaande Atheense familie

Rond zijn twintigste ontmoette hij *Socrates*, voor Plato van grote betekenis

Op latere leeftijd maakte Plato reizen, waarbij hij in contact kwam met andere filosofen

Hij ontmoette daarbij ook de navolgers van de filosoof en wiskundige Pythagoras

Plato was een begenadigd schrijver en zijn werk vormt een van de hoogtepunten uit de wereldliteratuur

Hij onderscheidde zich door het schrijven van dialogen, waarin mensen met elkaar van gedachten wisselen naar aanleiding van een concrete situatie

Kenmerkend voor zijn werken is de methode van de dialectiek, als een soort voorloper van de logica

Dialectiek

Systematische manier van denken en redeneren die gebruik maakt van een gedachte en het tegenovergestelde ervan om tot een standpunt te komen

Plato en Aristoteles

Plato's werk is ontstaan gedurende een periode van ongeveer 50 jaar

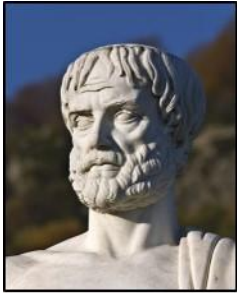
In te delen in een vroege, midden en late periode

De werken van Plato vertonen een verbluffende diversiteit aan onderwerpen, gepaard gaande met een even grote diversiteit aan stijl, methode, sfeer en toon

Zijn schrijverschap uit zich niet alleen in karakteriseringen van personages, maar ook in het gebruik van mythen, imitaties van tijdgenoten en sfeerbeschrijvingen

In de Vroege Periode heeft Plato het optreden van Socrates beschreven
Over de onderwerpen werd volgens de socratische methode gedebateerd

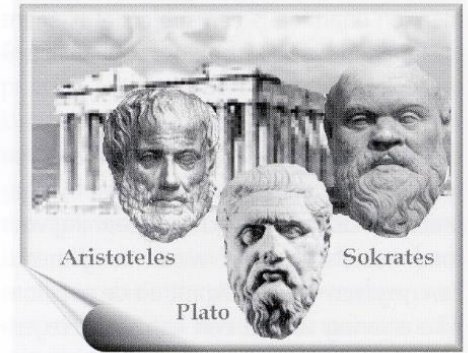
"Wat is moed" "Wat is vriendschap" "Wat is vroomheid"

Aristoteles

385 - 325 v. Chr. Aristoteles

Grieks filosoof en wetenschapper *Aristoteles* behoort met *Socrates* en *Plato* tot de meest invloedrijke klassieke filosofen van West-Europa. Aristoteles was 20 jaar op Plato's Akademeia. Hier doceerde hij vanaf 335 v. Chr. dertien jaar. Hij richtte een eigen filosofische school op (Peripatetische School).

Aristoteles was bekwaam in de totaliteit van de toenmaals bekende wetenschappen (filosofie, psychologie, politieke en sociale wetenschappen, wiskunde, natuurwetenschappen, taal- en letterkunde, theater).

Aristoteles kan worden beschouwd als systeemfilosoof (het geheel van denkbeelden). Logica en methodologie voerde hij in als manier om wetenschap en filosofie te bedrijven.

Op verzoek van koning Philippos II van Macedonië werd Aristoteles in 342 v. Chr. aangesteld als privéleraar voor de opvoeding van diens dertienjarige zoon Alexander, de latere "Alexander de Grote". Hij keerde in 335 v. Chr. terug naar Athene.

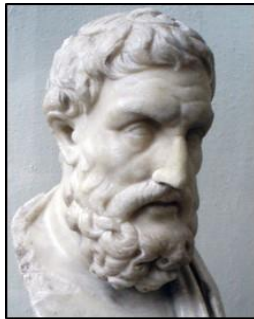
Anti-Macedonische reacties maakten van Aristoteles een collaborateur.

Hij werd onder meer om deze reden aangeklaagd.

Aristoteles verliet de stad en week uit naar het landgoed van zijn moeder.

Daar stierf hij een jaar later aan een maagkwaal.

Hij is een zorgzaam huisvader en humaan meester voor zijn slaven geweest.

Epicurus

340 - 270 v. Chr. Epicurus

Detailering in document
"Ethiek van Epicurus"

Grieks filosoof en aanhanger van het atomisme
Hij was de grondlegger van het naar hem vernoemde epicurisme,
één van de scholen uit de hellenistische filosofie
Na ervaring te hebben opgedaan bij andere filosofen buiten Athene,
keerde hij rond 307 v. Chr. terug om daar zijn school voort te zetten

Hellenistische filosofie

Hellenistische filosofie in de
periode van het hellenisme

Hellenisme

Het hellenisme was het tijdperk
waarin het oude Griekenland op
zijn hoogtepunt was vanaf de
veroveringen door Alexander de
Grote tot de Romeinse verovering
van Griekenland en het Midden-
Oosten (334–30 v.Chr.)

Atomisme

Het atomisme is de filosofische leer die stelt dat alle stoffen
zijn opgebouwd uit ontelbare minuscule ondeelbare blokjes,
atomen, afgeleid van het Griekse atomos (ondeelbaar)

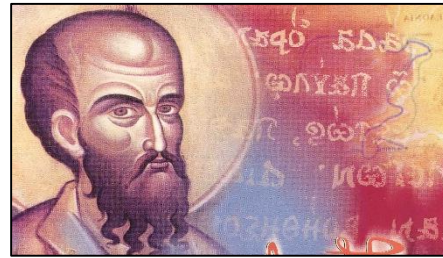
Volgens Epicurus is het lichamelijk en geestelijk geluk
het hoogste goed in het menselijk leven
Centraal is het vermijden van angst, pijn en verdriet
De filosofie bevrijdt van angst voor goden en de dood
Het epicurisme staat in dienst van deze ethiek
De leer van Epicurus had ook later grote invloed: men
werd geacht deze leer te kennen en te verspreiden

Slechts enkele werken van hem zijn overgeleverd. Die gaan over de natuur, zijn leerstellingen
en kennisleer, de atoomtheorie, de hemelverschijnselen en een uiteenzetting van zijn ethiek

Epicureeërs in de Bijbel

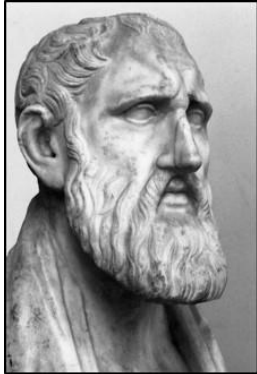

Areopagus (voorground)
Acropolis (op de achtergrond)

Handelingen 17: 16-34
in document
"Epicurus in de Bijbel"

Epicureeërs (volgelingen van Epicurus) komen ook in de Bijbel ter sprake. De apostel Paulus is onder meer met Epicureeërs en Stoïcijnen in gesprek op de Areopagus in Athene. Paulus richt zich tot de leden van de Areopagus en zegt: "Atheners, ik heb gezien hoe buitengewoon godsdienstig u in ieder opzicht bent. Want toen ik in de stad rondliep en alles wat u vereert nauwlettend in ogenschouw nam, ontdekte ik ook een altaar met het opschrift: "Aan de onbekende god". Wat u vereert zonder het te kennen, dat kom ik u verkondigen". Als Paulus aan het eind van zijn betoog de opstanding van de doden noemt, haken ze af. Deze geschiedenis staat beschreven in Handelingen 17: 16-34 (zie document "Epicurus in de Bijbel").

Zeno van Citium

335 - 262 v. Chr. Zeno van Citium (Cyprus)

Stichter van het **Stoïcisme** (filosofie van Zeno, ook Stoa genoemd)
Studeerde in Athene en stichtte daar een filosofische school

Zeno richt zich op de concrete, materiële en lichamelijk mens
Alles gebeurt volgens strikte natuurwetten, toeval bestaat niet
Leef in harmonie met de allesomvattende natuur
Aanvaard in alle rust wat het universum voor jou in petto heeft

Het Stoïcisme (de Stoa) vindt zichzelf de aangewezen weg om gelukkig te worden
De mens is vrij om zelf te oordelen over wat onverbiddelijk al van tevoren is bepaald
Dit oordeel is bepalend voor het menselijk geluk

1. Bedenk dat wat gebeurt, noodzakelijk is (inzicht dat dit zo goed is)
 2. Ervaar dat een ramp je niet echt raakt als je maar onderscheidt wat er aan de hand is
- Indeling filosofie stoïcijnen: logica (met retorica en grammatica), natuurfilosofie en ethiek

Het morele aspect: De stoïcijn wordt geacht ook zijn sociale plichten te vervullen
Het is een natuurlijk bestanddeel van het leven in de menselijke gemeenschap

De Stoa heeft vooral grote populariteit verworven in het Romeinse Rijk

Ons stoïcijns: je wordt niet uit je mentale evenwicht gebracht, je bent berustend, onbewogen, onverstoort

De filosofen bijeen op een schilderij

"De school van Athene"

Van: Rafaël
Fresco uit 1510
In het Vaticaan
Afmeting: 5 x 7,7 meter

Het toont onder meer
de filosofen
Plato, Aristoteles en Socrates

Zie volgende dia voor
enkele namen

De school van Athene

Epicurus

Xenophon

Pythagoras

Socrates

Plato

Aristoteles

Strabo

Zeno

Archimedes

65 v. Chr. - 25 na Chr. Strabo

45 - 120 Plutarches

Deze latere Griekse filosofen worden besproken samen met de Romeinse filosofen uit die tijd (in paragraaf 2)

Invulling van de volgende onderdelen volgt nog:

2 - Filosofen e.a. in de Oudheid (Romeinen)

3 - Religieuzen

De volgende Grootheden worden beschreven in afzonderlijke paragrafen:

> Componisten

> Schilders en Beeldhouwers

> Filosofen e.a. uit de 18^e eeuw

> Natuurkundigen

Einde presentatie